

Record de Jaume de Mur

Una fúria productiva

L'editorial gironina A Petició ha publicat 'Cant d'un cretí a una diablesa. Obra poètica completa 1906-1908', de Jaume de Mur • L'edició ha anat a cura de Rosa Mur, neboda del poeta, i el pròleg és de Ramon Balasch • Per: Joan Triadú

Quan vaig rebre aquest llibre i em vaig adonar de què tractava (del fet que era una edició privada de l'obra inèdita, més aviat copiosa, d'un poeta centenari), el primer en què vaig pensar fou en la possibilitat de fer-lo conèixer públicament. Reconec que la meva reacció era com la d'un jove periodista davant d'una primícia històrica, mentre que una certa veterania com a crític literari va contribuir a la bona rebuda que ja d'antuvi va tenir la meva proposta.

Jaume de Mur, nascut a Barcelona l'any 1890, morí a 18 anys, el 1908, d'una afeció pulmonar. Deixà la seva obra en tres lligalls, els quals, sortosament, al cap de cent anys van arribar a les mans de Rosa Mur, filòloga, neboda de l'autor, la qual ha tingut cura de l'edició i, per tant, de la transcripció de més de cent cinquanta manuscrits que els dits lligalls contenien. És sorprenent que la tasca de poeta, amb l'afegit d'algunes peces teatrals i alguns relats, es desenvolupa en només dos anys, entre el 1906 i el 1908.

Ramon Balasch en el pròleg (d'ell és el títol del llibre, tret d'un dels poemes) extreu valuoses informacions sobre el poeta de les memòries inèdites del seu germà Enric de Mur, tres anys més jove. Ens diu que el poeta "com tots els seus companys, gastava xalina, duia el barret clàssic i fins i tot portava una discreta melena". Aquesta indumentària era mal vista i li causà problemes de rebuig i de desprestigi.

Però els seus versos eren ben rebuts i també la seva col·laboració teatral al Centre Català de Santa Madrona, al seu barri. Anava a ballar sardanes amb els companys, content i feliç, immers en el catalanisme creixent. Potser no tenia gaire salut i qui sap si la malaltia que se'l va emportar

venia de lluny. "Acostumava a escriure de nit i en lloc incòmode", escriu el seu germà; i ahora devia ser un gran lector, diu Rosa Mur. El germà, finalment, explica que quan ja era tard, els que l'havien contrariat en la seva vocació s'adonaren del que valia.

Rosa Mur, en el seu impecable Estudi introductori—tot el llibre és un homenatge acadèmic i delicat al poeta—, ens exposa en un apartat la història del llinatge (originari d'una pagesia benestant de la Baixa Ribagorça) i de la vida a Barcelona, precària, de la família Mur, a finals del segle XIX. Estudia després la llengua i l'estil, fa una relació dels manuscrits, lligall per lligall, i finalment estableix una classificació de les composicions: 152 poemes, algunes proses i les peces de teatre.

Què en pensaria ara aquell adolescent abrandat d'una tan atenta i pulcra reparació de la seva afanyada i coratjosa poesia? Goso creure que si hagués viscut deu anys més n'hauria variat tot el registre. Hauria enllaçat, jo diria —se n'hi va anar de poc—, amb l'avantguardisme popular i espantador, en el fons ingenu i romàntic com la seva poesia, de l'adolescent Salvat-Papasseit.

S'hauria trobat, més gran que ells, Jaume de Mur amb els que freqüentaven una parada de llibres —a tocar de casa seva, al mercat de Santa Madrona— d'Emili Eroles. Ja el 1911 s'havien conegut Salvat-Papasseit i el llibreter. En aquells anys de l'eclosió de Jaume de Mur, el noi Salvat ja havia sortit de l'asil naval i treballava en una adrogueria,

Anava a ballar sardanes immers en el catalanisme

Una imatge de la Barcelona de principis del segle XX, l'època en què va viure, tot i que breument, Jaume de Mur. ARXIU

probablement de la Barceloneta. Que a prop i que lluny passava tot!

Encara més: sospito que part de les lectures de Jaume de Mur provenen d'aquella llibreria, on Eroles feia córrer uns llibres que comprava per no res a editorials d'idees avançades; així disposava (en castellà sempre) d'obres de Nietzsche, de Gorki, d'Ibsen i també de clàssics del romanticisme.

Joan Alavedra dona un testimoni personal de tot plegat en els seus records, precoços però persistents, de la seva relació amb Salvat-Papasseit. També ho fa Tomàs Garcés, el qual entre moltes referències sobre Salvat en dona una que encara acosta més tots dos poetes. En efecte, diu que en un *Cuaderno escolar* de Salvat-Papasseit hi va trobar copiats pel futur poeta *L'emigrant* i *Lo Noi de la Mare* i també uns versos —"molt primaris"— titulats *L'aucellet*, que semblen "de collita pròpia".

A més, ja en aquells anys (1906-1908) per a la poesia catalana hi havia només dues posicions de sortida: en primer lloc un neosimbolisme carnerià —savi, irònic i tendre—, accentuat en els trets de més rigor formal i moral de Guerau de Liost fins a enllaçar amb la poesia pura de López-Picó i amb la poesia de Riba, o bé, paral·lament, l'avantguardisme, poètic i plàstic, de Salvat-Papasseit i de Torres-Garcia, dels cal·ligrames de J.M. Junoy i, més enllà, cap a la depuració d'estil i d'intenció del primer Joan Llacuna.

L'obra poètica de Jaume de Mur és doncs provisional. Per a ell mateix, és clar. Prematura —si voleu, com la seva mort—, vivint enrere i sentint endavant. S'hi observen ja moviments que fan que alguns poemes, alguna frase o la solució d'alguns vers, des de Verdaguer i Casas d'Amigó es desplega en direcció a Maragall, amb la seva forma més oberta i el seu sentit de premonició se-

gregada (vegeu *Defalliment*, pàg. 64, i *Vilatana*, pàg. 106). Més encara: hi ha les al·lusions culturals, les quals van en la mateixa direcció de sortida: Goethe, (*Eridon i Amina*, Werther), Anacreont, Dant, Heine, Aretí, Aivers, Victor Hugo..., per a l'adquisició d'uns referents vàlids. Aquest fet, només apuntat, com a signe de lluita voraç per fer-se una cultura, assenyala que no es tracta d'una poesia circumstancial, és a dir corresponent als seus setze a divuit anys, sinó a la poesia d'una altra edat, la literària. La seva convicció és sòlida, sí. Amb aspiració a tot, però construïda; amb materials que ja havien caducat, com

L'obra poètica de Jaume de Mur és provisional. Per a ell mateix, és clar

qualsevol altre producte. No valien per ells mateixos, en les condicions que requeria de debò el seu temps.

També crec amb confiança que se n'hauria donat al cap de poc i hauria pogut ser allò que ell volia ser, sense poder-ho expressar, de moment, amb un llenguatge poètic definitiu. Era un poeta. Això sí: el nom de Jaume de Mur el trobarà qui s'esmerci a cercar-lo —a part d'aquest llibre— a publicacions del seu moment i posteriors: *La escena catalana*, *De tots colors*, *Pàtria*, *La Nació*, *Catalunya Nova*, *Aurora*, i també a *Foc Nou* i *La senyera de Buenos Aires*. La relació amb els catalans d'Amèrica prové de les estades del seu germà Enric.

És plaent llegir-lo ara. La seva fúria productiva no s'hauria estroncat. Tenia la instrumentació seriosa, probablement imparabile. Ho veureu en aquest llibre, en què el seu viure és molt ben explicat. Ja és nostre. Agafeu-lo i llegiu.